

ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับ “หนทางแห่งสันติภาพ”

ผศ.ดร.อภิรมย์ สีตาคำ
มจร.วิทยาเขตเชียงใหม่

บทนำ

มนุษย์ทุกคนเกิดมาแล้วแต่แสวงหาความสุขกันทั้งนั้น กล่าวคือ ความสุขในการดำรงชีวิต และความสุขในการรักษาทรัพย์สินเงินทอง แต่โลกแห่งการเปลี่ยนแปลง โลกแห่งความขัดแย้ง ด้วยฝีมือของมนุษย์เอง เมื่อเป็นเช่นนี้บรรดานักปราชญ์ราชบัณฑิตต่างก็หาทางออกและแนวทางแห่งสันติภาพ เพื่อให้มนุษย์พบกับความสุขในชีวิตและทรัพย์สิน จึงเสนอหลักการแห่ง “ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับหนทางแห่งสันติภาพ ๗ ประการ” ตามลำดับต่อไปนี้คือ

ประการที่ ๑ ความขัดแย้ง

ความขัดแย้ง มาจากภาษาอังกฤษว่า “Conflict” มาจากภาษาละตินว่า “Configures” แปลว่าการต่อสู้ (Fight) การทำสงคราม (Warfare) ความไม่ลงรอยหรือความเข้ากันไม่ได้ (Incompatibility) การขัดแย้งซึ่งกันและกัน หรือการเป็นปรปักษ์ (Opposition) หมายถึง “การที่บุคคลสองคน กลุ่มบุคคล มีความเห็น ความเชื่อ ความต้องการไม่เหมือนกัน โต้แย้ง หรือ โต้เถียงกัน และดื้อรั้น ต่อสู้ และแข่งขันกัน”^๑

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้คำนิยามไว้ว่า คำว่า “ขัดแย้ง” ประกอบด้วยคำสองคำ กล่าวคือ “ขัด” ซึ่งหมายถึง การไม่ทำตาม ผ่าฝืน ขืนไว้^๒ และ “แย้ง” หมายถึง ไม่ตรง หรือลงรอยเดียวกัน ต้านไว้ ทานไว้ ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า “ขัดแย้ง” นั้นหมายถึงการที่บุคคลทั้งสองฝ่ายไม่ลงรอยกัน จึงพยายามที่จะต้านทานฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ตนมีความคิด หรือการกระทำที่ “ไม่สอดคล้อง” หรือ “ไม่สมนัย” กับบุคคล หรือกลุ่มบุคคลอื่นในครอบครัว หรือสังคม

^๑ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, “รูปแบบการจัดการความขัดแย้งโดยพุทธสันติวิธี กรณีศึกษาวิเคราะห์ ลุ่มแม่น้ำตาซัง จ.เชียงใหม่”, คุชฎินิพนธ์พุทธศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๓๐.

^๒ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๗๖.

ผลของความขัดแย้ง

ความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นชีวิตในวัยเรียน ชีวิตวัยทำงาน ชีวิตครอบครัว ชีวิตภายในสังคม และเป็นเรื่องยากที่จะหลีกเลี่ยงให้พ้นจากความขัดแย้งและเนื่องจากแนวคิดปัจจุบัน ความขัดแย้งไม่ใช่สิ่งที่ดีทั้งหมดหรือเสียทั้งหมด ความขัดแย้งมีทั้งประโยชน์และโทษทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของความขัดแย้งและระดับของความขัดแย้ง ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ผลดีของความขัดแย้ง

พรนพ พุกกะพันธุ์^{๑)} ได้กล่าวถึงผลดีของความขัดแย้งไว้ว่า ความจริงแล้วความขัดแย้งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้และเมื่อเกิดขึ้นก็จะนำไปสู่ความก้าวหน้า หรือเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ เพราะจะเกิดแนวคิดที่สามขึ้นมา ซึ่งเหนือกว่าสองแนวคิดที่ขัดแย้งกันอยู่ ดังนั้น ความขัดแย้งจึงเสมือนเป็นการบังคับให้มนุษย์แสวงหาความคิดที่ใหม่ขึ้นเสมอ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อองค์กร เพราะจะเกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ และเปิดโอกาสให้มนุษย์ตรวจสอบความสามารถของตนเองอยู่เสมอ

วิจิตร วรุตบางกูร กล่าวว่า โดยทั่วไปบุคคลส่วนใหญ่จะมีทัศนคติไม่ดีต่อความขัดแย้งเพราะเชื่อว่าความร่วมมือเป็นสิ่งที่ดีและความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่ดี แม้ว่าความขัดแย้งอาจก่อให้เกิดบรรยากาศที่ตึงเครียดและเป็นผลเสียต่อองค์กรแต่บางครั้งความขัดแย้งอาจก่อให้เกิดผลดีได้เหมือนกัน กล่าวคือ ความขัดแย้งสามารถให้ผลในทางบวก เป็นต้นว่า

๑. ทำให้เกิดแนวปฏิบัติหรือความคิดเห็นอื่นๆ มากขึ้น
๒. ทำให้มีโอกาสเลือกแนวทางที่ดีกว่า
๓. ทำให้เกิดแรงผลักดันที่ต้องค้นหาวิธีการใหม่ ๆ
๔. ทำให้เกิดความพยายาม ที่จะอธิบายความเห็น ความเชื่อหรือชี้แจงให้ชัดเจน จึงต้องพัฒนาความสามารถในการสื่อความหมายและให้เหตุผล
๕. ความตึงเครียดกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
๖. ทำให้เกิดความเคยชิน ในการแลกเปลี่ยนความเห็นและยอมรับนับถือซึ่งกันและกันมากขึ้น ซึ่งคล้ายกับ ทิศนา แคมมณี กล่าวว่า ความขัดแย้งไม่ใช่จะให้ผลเสียเสมอไป แม้ที่จริงแล้วความขัดแย้งมีประโยชน์ในหลายด้าน เช่น

- ๑) ความขัดแย้งทำให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ
- ๒) ทำให้ความคิดและการทำงาน ไม่หยุดอยู่กับที่

^{๑)} พรนพ พุกกะพันธุ์, การบริหารความขัดแย้ง, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๔๔), หน้า ๒๗๖.

๓) ช่วยกระตุ้นให้บุคคลเกิดความกระตือรือร้นและแสดงความสามารถของตน อาจส่งผลให้การทำงาน และผลงานของกลุ่มดีขึ้น

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ได้กล่าวโดยสรุปว่า ความขัดแย้งที่มีในระดับที่เหมาะสมจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลและองค์การประโยชน์ที่สำคัญบางประการ ได้แก่

๑. ป้องกันไม่ให้องค์การหยุดอยู่กับที่หรือเฉื่อยชา

๒. ความขัดแย้งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารที่ฉลาดย่อมสามารถนำการเปลี่ยนแปลงนั้นให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม

โอเวนส์ (Owen ๑๙๙๑) ได้กล่าวว่า หากความขัดแย้งได้รับการตอบสนองในทางบวกมีการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เหมาะสม ย่อมทำให้เกิดบรรยากาศที่ดี เกิดบรรยากาศของความร่วมมือและสนับสนุน ความขัดแย้งนั้นจะเป็นความขัดแย้งในทางสร้างสรรค์ซึ่งจะส่งผลให้องค์การมีความเจริญก้าวหน้าในที่สุด

ผลเสียของความขัดแย้ง

พรนพ พุกกะพันธ์^๔ ได้กล่าวถึงผลเสียของความขัดแย้งไว้ว่า อาจจะทำให้องค์การขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ ถ้าหากผู้บริหารไม่รู้จักแก้ไขและสาเหตุของความขัดแย้งของบุคคลภายในองค์การ มีอยู่หลายประการด้วยกัน การแก้ไขจึงต้องใช้วิธีการที่แตกต่างกันด้วย ดังนั้น ผู้บริหารหรือหัวหน้างานจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ มิฉะนั้นอาจมีการแก้ไขปัญหาได้ไม่ถูกต้อง และจะเกิดความเสียหายต่อผลงานขององค์การในส่วนรวมได้ เช่น

- อาจมีผลให้คนที่ทนไม่ได้จะต้องย้ายหนีจากหน่วยงานนั้นไป
- ความเป็นมิตรระหว่างบุคคลจะลดลง
- บรรยากาศของความเชื่อถือและไว้วางใจซึ่งกันและกันจะหมดไป
- อาจเป็นการต่อสู้ที่ใช้อารมณ์ไร้เหตุผล
- มีการต่อต้านซึ่งอาจขัดต่อวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน ฯลฯ

^๔ พรนพ พุกกะพันธ์, ภาวะผู้นำและแรงจูงใจ, (กรุงเทพมหานคร : จามจุรีโปรดักท์, ๒๕๔๔), หน้า ๒๒๗.

ประการที่ ๒ การจัดการความขัดแย้ง

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ทำความเข้าใจแนวคิด “สมานฉันท์” ใน อารุณีชีวิต : แนวคิดเชิงวิพากษ์ ว่าด้วยความรุนแรง, งานชิ้นนี้เป็นการพัฒนาต่อยอดขึ้นไปจากงานเรื่อง “อภัยวิถี” ขยายแนวคิดสันติวิธีในฐานะเครื่องมือจัดการความขัดแย้งและความรุนแรง ไปสู่การจัดการกับอดีตแห่งบาดแผล ความเจ็บปวด และความทุกข์ทรมานจากเหตุการณ์ความรุนแรงชนิดหนักหนาสาหัส สำหรับสังคมการเมืองที่ไม่ประสงค์จะอยู่ด้วยกันต่อไปอย่างเป็นศัตรูกัน ใช้แนวคิดเรื่องการให้อภัยเพื่อเป็นอิสระจากพันธนาการแห่งอดีต จากงานเรื่อง The Human Condition ของ Hannah Arendt แล้วเสนอแนวความคิดการเมืองแห่งการให้อภัย ซึ่งมี ๓ องค์ประกอบ ได้แก่

- ๑) ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเหยื่อกับผู้กระทำต้องเสมอกัน
- ๒) เวลาและความทรงจำ ชนิดที่ให้อดีตผ่านเข้ามาในปัจจุบันอย่างอิสระ แต่ไม่ปล่อยให้ความทรงจำนั้นแข็งตัวจนกลายเป็นปรากฏการณ์ให้ชีวิตปรกติในปัจจุบันเป็นไปได้
- ๓) ความยุติธรรมที่มีผลในทางการเปลี่ยนแปลง ก่อกำเนิดและดำเนินไปคู่กับการให้อภัย เปิดพื้นที่ความสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณีขึ้นใหม่ โดยไม่ใช่ในฐานะศัตรู แต่เป็นผู้ให้อภัยและผู้ได้รับการให้อภัย

คณะกรรมการสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ยื่นข้อเสนอเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ตามมติของคณะกรรมการสมานฉันท์แห่งชาติ ๔ ประการ ดังนี้

๑. การเปิดเผย “ความจริง” (truth) ทั้งในฐานะเครื่องมือและเป้าหมายของสังคมสมานฉันท์
๒. ความยุติธรรม (justice) โดยเน้นเรื่องความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (restorative justice) ซึ่งมีความน่าสนใจที่การแยกแยะ “คนผิด” ออกจาก “ความผิด” รวมทั้งการมองเห็นปัญหาเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรม
๓. ความพร้อมรับผิด (accountability) โดยเน้นไปที่ระบบราชการ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการจับกุมผู้ต้องหา
๔. การให้อภัย (forgiveness) เพื่อก้าวให้พ้นจากความเกลียดชังผู้คนที่แตกต่างไปจากตนเอง และที่ท้าทายคือก้าวพ้นความเกลียดชังผู้ที่ทำร้ายคนที่ตนรัก
๕. การเคารพความหลากหลายทางศาสนา วัฒนธรรม ส่งเสริมสานเสวนาระหว่างกัน (dialogue) รวมทั้งให้ความสำคัญต่อขันติธรรม (ต่อมาในรายงานกอส.ใช้คำว่า “ความทนกันได้”) ในฐานะคุณค่าทางการเมือง

^๕ [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://chaisuk.wordpress.com/๒๐๐๗/๐๗/๑๗/summary-reconciliation-concept/> [๑ เมษายน ๒๕๖๑]

๖. ถือเอาสันติวิธี (nonviolence) เป็นทางเลือกเผชิญความขัดแย้ง โดยใช้ให้เห็นถึงภัยของการใช้ความรุนแรง

๗. การเปิดพื้นที่ให้ความทรงจำ (memory) ที่เจ็บปวด โดยใช้พื้นที่ต่อประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้เป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ชาติไทย ให้ผู้คนตระหนักรู้ว่าประวัติศาสตร์ไม่ใช่บันทึก “ความจริง” แต่เป็น “ความจริงทางการเมือง” ที่ถูกเลือกสรรโดยระบบความรู้ที่หนุนโดยฝ่ายครองอำนาจ

๘. มุ่งแก้ปัญหาในอนาคตด้วยจินตนาการ (imagination) เพื่อให้สังคมไทยมีจินตนาการใหม่ๆ ทางการเมืองที่สามารถสร้างให้เกิดสังคมการเมืองที่ยั่งยืน เช่น เรื่อง “คนสองสัญชาติ” ไม่ใช่ภัยต่อความมั่นคง แต่เป็นแรงงานคุณภาพที่นำเงินเข้าประเทศ เป็นต้น

๙. การยอมรับความเสี่ยง (risk-taking) ทางสังคมเพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน (trust) ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมากในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรง

ประการที่ ๓ สันติวิธี

การยุติความขัดแย้งด้วยสันติวิธี

กระบวนการในการจัดการความขัดแย้งสามารถนำเสนอได้ตามตารางที่ ๑ โดยผลของการตัดสินใจที่เป็นลักษณะ ชนะ-ชนะ (Win-Win) จะเกิดจาก การเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง และ การเจรจาไกล่เกลี่ย

กระบวนการตัดสินใจแก้ปัญหาข้อพิพาทและผลแห่งการตัดสินใจ^๖

กระบวนการที่ใช้ (Process)	ผู้ตัดสินใจ (Decision-Making)	ผลการตัดสินใจ (Result)
- ใช้ความรุนแรง (Violence/Fight)	- ผู้ชนะ (The Winner)	- แพ้-ชนะ (Win-Lose)
- ใช้การเผชิญหน้าประท้วงอย่างสันติ (Non-Violence Direct Action or Civil Disobedience)	- ผู้ชนะ (The Winner)	- แพ้-ชนะ (Win-Lose)
- ใช้การบัญญัติกฎหมาย (Legislation)	- สถานิติบัญญัติ (The Legislature)	- แพ้-ชนะ (Win-Lose)

^๖ ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์, “ความขัดแย้ง : หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา” พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๗), หน้า ๑๕๐.

- ใช้การฟ้องร้อง (Litigation)	- ศาล (The Court)	- แพ้-ชนะ (Win-Loose)
- ใช้อนุญาโตตุลาการตัดสิน (Arbitration)	- อนุญาโตตุลาการ (Arbitrator)	- แพ้-ชนะ (Win-Loose)
- ใช้การเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง (Mediation)	- คู่กรณี (The Parties)	- ชนะ-ชนะ (Win-Win)
- ใช้การเจรจาไกล่เกลี่ย (Negotiation)	- คู่กรณี (The Parties)	- ชนะ-ชนะ (Win-Win)
- ใช้การหลีกเลี่ยงปัญหา (Avoidance/Fight)	-	- คงสภาพเดิม (Status quo)

ถึงตรงนี้ก็คงมีคำถามตามมาว่าแล้ว “อะไรคือสันติวิธี” ดร.มาร์ค ตามไท ได้กล่าวถึงสันติวิธีไว้ว่า “สันติวิธีนั้นมียุ่สองลักษณะคือ สันติวิธีในการต่อสู้เรียกร้องให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการและสันติวิธีในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง”^๗ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- สันติวิธีในการต่อสู้หรือเรียกร้อง (Peaceful Demonstrate/Protest): แนวทางในการต่อสู้นี้เป็นแนวทางที่ถูกนำมาใช้ เมื่อเกิดความไม่พอใจหรือมีความเห็นไม่สอดคล้องกับผู้มีอำนาจ มีการดำเนินการในลักษณะของการประท้วง หรือ การเรียกร้อง หรือการต่อสู้โดยการยื่นหนังสือขอเข้าพบ หรือ การชุมนุมกันเพื่อแสดงออกถึงความไม่เห็นด้วย หรือ แสดงออกถึงความคิดเห็นที่แตกต่างจากผู้มีอำนาจ โดยสงบ สันติ ไม่มีอาวุธ การต่อสู้ในแนวทางนี้จะมีชื่อเรียกกันว่า “การดื้อแพ่ง” (Civil Disobedience) ซึ่งแนวทางนี้เป็นแนวทางที่มีต้นแบบจากแนวทางการต่อสู้แบบ “อหิงสา” ของมหาตมาคานธี ในการต่อสู้เรียกร้องเอกราชของอินเดีย

- สันติวิธีในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง (Peaceful Conflict Resolution): สำหรับแนวทางนี้เป็นแนวทางที่ใช้ในการแก้ปัญหาหลักจากที่ความขัดแย้งหรือข้อพิพาทเกิดขึ้นแล้ว และพยายามที่จะยุติความขัดแย้งโดยใช้แนวทางที่สันติ ซึ่งแนวทางที่เด่นชัดที่สุดได้แก่ การเจรจาไกล่เกลี่ย (Negotiation) กันเองระหว่างคู่พิพาท หรือ โดยมีคนกลางซึ่งเป็นบุคคลที่สาม (เป็นบุคคลเพียงคนเดียวหรือหลายคนก็ได้) ช่วยในกระบวนการไกล่เกลี่ยและไม่ได้ทำหน้าที่ตัดสินชี้ขาดแต่จะเป็นผู้กำกับการเจรจาให้ดำเนินไปได้อันจะนำไปสู่ทางออก คือการยุติความขัดแย้ง

^๗ ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์.๒๕๔๗, “ความขัดแย้ง: หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา” พิมพ์ครั้งที่ ๒, หน้า ๑๐๑ - ๑๐๓.

จากที่กล่าวมาจะพบว่า การแก้ปัญหาความขัดแย้งนั้นแนวทางที่เหมาะสมที่สุดจะเป็นการเจรจา ไกล่เกลี่ย และ การเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง เพราะผลลัพธ์ที่น่าจะเป็นไปในลักษณะที่ทั้งสองฝ่าย ต่างชนะ (Win-Win) ซึ่งการไกล่เกลี่ยนั้นมีหลายรูปแบบ แต่ที่จะพบเห็นได้บ่อยครั้ง คือ

- การเจรจาโดยยึดจุดยืน (Position-based Negotiation): การเจรจาในลักษณะนี้จะเป็นการเจรจาที่จะเอาแพ้ชนะเอาชนะกัน ซึ่งต่างฝ่ายต่างมีจุดยืนของตนเอง คู่เจรจาสงครามจะปฏิบัติต่อกันเหมือนเป็นศัตรูกัน ความเชื่อของการเจรจានี้จะเป็นลักษณะ Zero Sum Game ตามแนวคิดในทฤษฎีเกม (Game Theory) ที่ถ้าไม่แพ้ก็ต้องชนะ ผลของการเจรจาเช่นนี้มีภัยอมรับครึ่งทาง (Compromise) แต่การเจรจาในลักษณะนี้ไม่ควรจะนำมาใช้ในกรณีของความขัดแย้งในนโยบายสาธารณะ

- การเจรจาโดยยึดผลประโยชน์ (Interest-based Negotiation): การเจรจาในลักษณะนี้ไม่มองถึงประโยชน์ของตนฝ่ายเดียว แต่จะมองและทำความเข้าใจของความต้องการ ความห่วงกังวลของฝ่ายอื่น การเจรจาลักษณะนี้จะเกิดจากคู่เจรจาทุกฝ่ายมารวมกัน แก้ปัญหา เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจร่วมกันโดยหวังให้ความต้องการของทุกฝ่ายได้รับการตอบสนอง ทุกฝ่ายจะไม่ระบุงถึงจุดยืนของตนเอง แต่จะบอกถึง ความหวัง ความต้องการ ความห่วงกังวล ความหวาดระแวง สำหรับตารางที่ ๒ จะแสดงถึงความแตกต่างระหว่างการเจรจายึดจุดยืนและการเจรจาโดยยึดผลประโยชน์เป็นหลัก

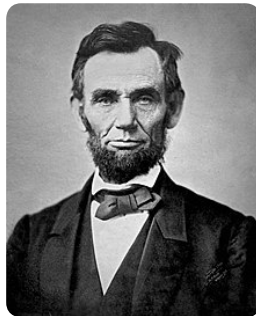
ความแตกต่างระหว่างการเจรจายึดจุดยืนและการเจรจาโดยยึดผลประโยชน์เป็นหลัก^๔

การเจรจาโดยจุดยืน	การเจรจาโดยยึดถือผลประโยชน์เป็นหลัก
- ให้ได้ส่วนแบ่งที่มากที่สุดเท่าที่ทำได้จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด	- ได้ความพึงพอใจจากทุกฝ่าย
- เป็นผลลัพธ์แบบ แพ้-ชนะ	- พยายามที่จะทำให้บรรลุต่อความต้องการของทุกฝ่าย
- เกิดความสัมพันธ์แบบปฏิปักษ์	- ช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- ผลประโยชน์ของแต่ละฝ่ายถูกมองว่าเป็นความขัดแย้งอีกฝ่ายหนึ่ง	- มองหาจุดที่เห็น หรือมีประโยชน์

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๔.

- พยายามเปิดเผยของฝ่ายตรงข้ามให้มากที่สุด ในขณะที่เดียวกันพยายามที่จะปกปิดของเราและทำให้ฝ่ายตรงข้ามเข้าใจผิด	- แบ่งปันข้อมูลและช่วยกันสร้างทางเลือกเพื่อให้ผลประโยชน์ด้วยกันทุกฝ่าย
- ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะเริ่มต้นที่ การตั้งความต้องการไว้สูง และเปลี่ยนจุดยืนอย่างลั้งเล	- มุ่งผลประโยชน์ร่วมไม่ใช่จุดยืน
- ใช้การคุกคาม ถกเถียงในการให้ได้ผลลัพธ์ที่ดี	- ใช้เหตุผลและประสบการณ์ในการจัดการกับปัญหา

ประการที่ ๔ การมีส่วนร่วม

ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาอับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาคนที่ ๑๖ ดำรงตำแหน่ง ๔ มีนาคม ค.ศ. ๑๘๖๑ – ๑๕ เมษายน ค.ศ. ๑๘๖๕

ได้ให้คำนิยามของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (Democracy) ที่ได้รับการยอมรับและนำไปอ้างอิงกันอย่างกว้างขวางว่า “การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” (government of the people, by the people, and for the people)^๙

ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วม (Participation) ตามพจนานุกรมอังกฤษฉบับออกฟอร์ด ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “เป็นการมีส่วนร่วม (ร่วมกับคนอื่น) ในการกระทำบางอย่างหรือบางเรื่อง” คำว่า การมีส่วนร่วม โดยมากมักจะใช้ในความหมายตรงข้ามกับคำว่า “การเมินเฉย (Apathy)”

“**การมีส่วนร่วมของประชาชน**” หมายถึง การที่กลุ่มประชาชน หรือขบวนการที่สมาชิกของชุมชนที่กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม

^๙ สำนักประสานงานการเมือง สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมหรือการเมือง หรือ การดำเนินการร่วมกันเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจ มติชน ไม่ว่าจะเส้นทางตรงหรือทางอ้อม หรือ การดำเนินการเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ การปรับปรุงสภาพทางสังคมในกลุ่มชุมชน^{๑๐}

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน^{๑๑}

๑. **คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น** เนื่องจากกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนจะช่วยสร้างความกระจ่างให้กับวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบาย และบ่อยครั้งที่การมีส่วนร่วมของประชาชนนำมาสู่การพิจารณาทางเลือกใหม่ๆ ที่น่าจะเป็นคำตอบที่มีประสิทธิผลที่สุดได้

๒. **ใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง** แม้ว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะต้องใช้เวลาและมีค่าใช้จ่ายมากกว่าการตัดสินใจฝ่ายเดียว แต่การตัดสินใจฝ่ายเดียวที่ไม่คำนึงถึงความต้องการแท้จริงของประชาชนนั้น อาจนำมาซึ่งการโต้แย้งคัดค้านหรือการฟ้องร้องกัน อันทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในระยะยาว เกิดความล่าช้า และความล้มเหลวของโครงการได้ในที่สุด

๓. **การสร้างฉันทามติ** การมีส่วนร่วมของประชาชนจะสร้างข้อตกลงและข้อผูกพันอย่างมั่นคงในระยะยาวระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่างๆ ลดข้อโต้แย้งทางการเมืองและช่วยให้เกิดความชอบธรรมต่อการตัดสินใจของรัฐบาล

๔. **การนำไปปฏิบัติง่ายขึ้น** การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้ประชาชนมีความรู้สึกของการเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น และทันทีที่การตัดสินใจได้เกิดขึ้น พวกเขา ก็อยากเห็นมันเกิดผลในทางปฏิบัติ และยิ่งอาจเข้ามาช่วยกันอย่างกระตือรือร้นอีกด้วย

๕. **การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าที่เลวร้ายที่สุด** เพราะการเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่างๆ เข้ามาแสดงความต้องการและข้อห่วงกังวลตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ จะช่วยลดโอกาสของการโต้แย้งและการแบ่งฝ่ายที่จะเป็นปัจจัยให้เกิดการเผชิญหน้าอย่างรุนแรงได้

๖. **การคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม** เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จะสร้างความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและเกิดความชอบธรรมโดยเฉพาะเมื่อต้องมีการตัดสินใจในเรื่องที่มีการโต้แย้งกัน

^{๑๐} เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลด้านการบริการ จัดหางาน, (กรุงเทพมหานคร : กองแผนงานและสารสนเทศ กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน, ๒๕๕๐), หน้า ๑.

^{๑๑} เจมส์ แอล. เครย์ตัน, คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม, แปลโดย ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์, ดร.ถวิลวดี บุรีกุล, ผศ.ดร.เมธิตา พงษ์ศักดิ์ศรี, (ขอนแก่น : โรงพิมพ์ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท, ๒๕๕๑), หน้า ๒๑ - ๒๕.

๗. การคาดการณ์ความหวังกังวลและทัศนคติของสาธารณชน เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้มาทำงานร่วมกับสาธารณชนในกระบวนการมีส่วนร่วม พวกเขาจะได้รับรู้ถึงความหวังกังวล และมุมมองของสาธารณชนต่อการทำงานขององค์กร ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่สามารถคาดการณ์ปฏิบัติการตอบสนองของสาธารณชนต่อกระบวนการและการตัดสินใจขององค์กรได้

๘. การพัฒนาภาคประชาสังคม ประโยชน์อย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ ทำให้ประชาชนมีความรู้ทั้งในส่วนของเนื้อหาโครงการและกระบวนการตัดสินใจของรัฐ รวมทั้งเป็นการฝึกอบรมผู้นำ และทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาต่างๆอย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

ประการที่ ๕ การปรองดอง

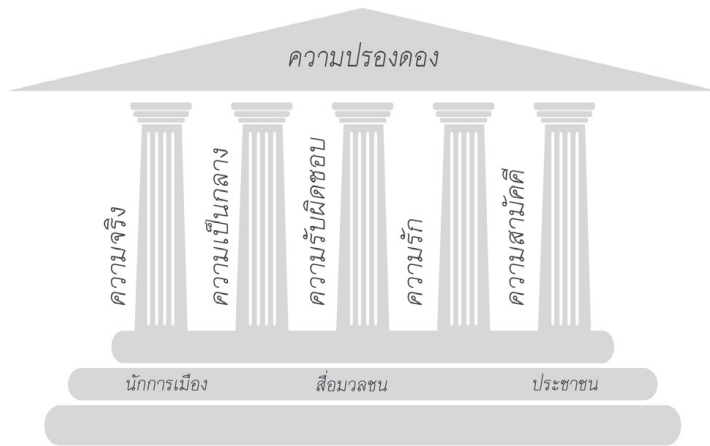
การปรองดอง (reconciliation) หมายถึง การจัดการความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมที่เคยแตกแยก ต่อสู้ และปะทะกัน ทั้งในระดับความคิดและในระดับการใช้ความรุนแรงทางกายภาพในการตกลงเพื่อเข้าสู่การเจรจาสันติภาพ (peace talk)

หลักปัญญาสตมภ์ในการสร้างความปรองดอง^{๑๒}

“การสื่อสารทางการเมือง” ในหลายสถานการณ์ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นั้น มักจะได้รับการตั้งข้อสังเกตจากกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคมว่า “ช่วยทำให้เกิดความขัดแย้งและความรุนแรง” จนนำไปสู่การ “แบ่งฝักแบ่งฝ่าย” และ “แบ่งสีและแบ่งข้าง” อย่างไรก็ตาม ตัวแปรสำคัญที่จะทำให้เกิด “ความปรองดองและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคม” ได้นั้น จำเป็นต้องพัฒนา “ค่านิยมแห่งชาติต่อการสื่อสารทางการเมือง เพื่อสร้างความปรองดอง” (National Values in Political Communication for Reconciliation)

จากการศึกษา ผู้เขียนได้บูรณาการองค์ความรู้สำคัญที่เป็นแกนหลัก ทั้งจากจริยธรรมทางศาสนา วัฒนธรรมเชิงบวกของไทย และหลักการของนักคิดต่างๆ ในสังคมไทยและต่างประเทศ โดยการนำไปวิเคราะห์เพื่อจัดทำร่างจรรยาบรรณไปสู่การสัมมนาในกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย และสัมภาษณ์เชิงลึกแล้ว ทำให้ได้ค่านิยมหลักแห่งชาติต่อการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสร้างความปรองดองใน ๕ คำหลัก ดังที่ปรากฏในในแผนภูมิที่เรียกว่า ปัญญาสตมภ์ หรือเสาหลัก ๕ เสา ซึ่งเป็นค่านิยมหลักต่อการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสร้างความปรองดอง

^{๑๒} พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, “ปัญญาสตมภ์ : ค่านิยมแห่งชาติต่อการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสร้างความปรองดอง”, สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), ๑๗ - ๒๖.

ภาพแสดงปัญจสดมภ์ หรือเสาหลัก ๕ เสา ซึ่งเป็นค่านิยมหลักต่อการสื่อสารทางการเมือง เพื่อสร้างความปรองดองค่านิยมหลักทั้ง ๕ เสา นั้น ซึ่งสามารถที่จะอธิบายโดยละเอียดดังต่อไปนี้

๑) เสาความจริง ความจริง (Truth) คือ สิ่งที่ปรากฏอยู่ มีอยู่ หรือ เป็นอยู่ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามตัวแปร หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่เข้าไปบีบบังคับ หรือมุ่งหวังที่จะให้เป็นไปตามความปรารถนา

๒) เสาความเป็นกลาง “กลาง” อย่างไร? ถึงจะเรียกว่า “กลาง” เมื่อวิเคราะห์เกณฑ์เบื้องต้นที่สอดคล้องและเหมาะสมต่อการนำมาเป็นกรอบการอธิบาย และปฏิบัติร่วมกันในสังคม ทั้งในมิติของการสื่อสาร การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมนั้นน่าจะประกอบด้วยตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

๑. ความเป็นกลางต้องเป็นความถูกต้องเสมอ
๒. ความเป็นกลางต้องอยู่บนฐานของความยุติธรรมเสมอ
๓. ความเป็นกลางต้องไม่มีอคติเสมอ
๔. ความเป็นกลางต้องเป็นธรรมเสมอ
๕. ความเป็นกลางต้องอยู่บนหลักการของศีลธรรมเสมอ

๓) เสาความรับผิดชอบ ในขณะที่นักการเมือง สื่อมวลชน และประชาชนที่กำลังเผชิญหน้ากับความขัดแย้ง จนนำไปสู่ความรุนแรงตามที่ปรากฏในสังคมไทยนั้น ตัวแปรสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง คือ “การสื่อสาร” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “การสื่อสารที่ขาดความสำนึก และรับผิดชอบ” ของกลุ่มคนต่างๆ ที่ “มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าความผาสุกของพลเมืองในสังคม” คำถามมีว่า เราควรมีข้อกำหนดหรือกรอบในการสื่อสารอย่างไร จึงจะทำให้ให้นักการเมือง สื่อมวลชน และประชาชนมีความสำนึกรับผิดชอบต่อความเป็นไปของสังคมตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงประเทศชาติ และจากการสัมมนาการประชุมกลุ่มย่อย การสัมภาษณ์เชิงลึกทำให้พบคำตอบที่น่าสนใจ และนำไปกำหนดเป็นค่านิยมแห่งชาติ ดังนี้

- ๑) การทดแทนคุณแผ่นดิน
- ๒) รักเมืองไทยโดยการทำตอบแทนไทยด้วยใจจริง
- ๓) เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- ๔) ไม่ทรยศคดโกง
- ๕) ความมีจิตอาสา หรือความมีจิตสาธารณะ

๔) เสอแห่งความรัก

๑) สื่อสารทางการเมืองอย่างไร? จึงจะเรียกว่า “สื่อแห่งรัก” การสื่อสารทางการเมืองในหลายสถานการณ์มักจะได้รับ การตั้งข้อสังเกตว่า “ช่วยทำให้เกิดความขัดแย้งและความรุนแรง” จนนำไปสู่การ “แบ่งฝักแบ่งฝ่าย” และ “แบ่งสีและแบ่งข้าง” อย่างไรก็ตาม ตัวแปรสำคัญที่จะทำให้เกิด “ความปรองดอง และอยู่ร่วมกันความเข้าใจ และเป็นหนึ่งเดียว” คือ “การสื่อสารด้วยความรัก” ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อเป็นกรอบสำคัญในการปฏิบัติเป็นค่านิยมร่วมในการ สื่อสารทางการเมืองเพื่อความปรองดอง ดังต่อไปนี้

- การให้
- ยิ้มสยาม
- เอาใจเขามาใส่ใจเรา
- การไม่เบียดเบียน
- การให้อภัย

๒) ความรักนำไปสู่ความปรองดองได้อย่างไร? “สังคมไทยไม่เคยไร้ซึ่งความรัก” วลีนี้ได้รับการพิสูจน์ทราบมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานทั้งจากประชาชนชาวไทย และชาวต่างประเทศ ที่ตระหนักรู้ถึงคุณค่าดังกล่าว คำถามมีว่าความรักดังกล่าวได้แผ่ร่นเอาไว้ซึ่งนัยที่นาสนใจอย่างไรบ้าง “ความรัก” โดยทั่วไปมักจะมีนัยสองประการ คือ ความรักที่ต้องการรักตอบ และความรักที่ไม่ต้องการรักตอบ ประการแรกเป็นความรักที่มีเงื่อนไข และมีข้อผูกพันบางประการระหว่างผู้/สิ่งที่ถูกรักกับผู้/สิ่งที่รัก ในขณะที่ความรักในประเด็นหลังนั้น เป็นความรักที่ไร้เงื่อนไข ไร้การต่อรองและไร้การเรียกร้องเพื่อให้รักตอบความรักทั้งสองประการนี้ ถือได้ว่าเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคม เพราะความรักจะทำหน้าที่ในการเชื่อมสมาน และร้อยรัดกลุ่มมนุษย์ที่มีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ศาสนา ความเชื่อ ภาษา และอาชีพต่างๆ ให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างประสมกลมเกลียวกันมากยิ่งขึ้น ในโลกของความเป็นจริงนั้น “เป็นไปได้ไม่ได้เลยที่มนุษย์จะรักคนอื่นมากกว่ารักตัวเอง” ด้วยเหตุผลนี้ ธรรมชาติ จึงบังคับให้มนุษย์ทุกคนต้องรักเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน คำถามที่สำคัญคือ “เพราะเหตุใด? มนุษย์ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมจึงจำเป็นต้องรักผู้อื่น” คำตอบคือ “เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมซึ่งไม่สามารถอยู่คนเดียวในโลกนี้ได้”

๕) เสอแห่งความสามัคคี หากถามว่า “สิ่งใดคือเป้าหมายสำคัญต่อการสื่อสารทางการเมือง” กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้คำตอบที่ค่อนข้างคล้ายคลึงกันว่า “ความสามัคคี” ซึ่งหมายความว่า “การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง สื่อมวลชนและประชาชนนั้น ต้องเป็นไปเพื่อการสร้างความสมัครสมานสามัคคีของกลุ่มชนต่างๆ ที่อยู่ร่วมกันภายในชาติ” ความสามัคคีนั้น แปลว่า “ความพร้อมเพรียงกันทั้งการคิด การพูด และการแสดงออกทางกาย” ในประเทศชาติที่เราอาศัยอยู่ร่วมกันสามัคคีตามแนวทางดังกล่าว จึงหมายถึง “ความปรองดอง” (Reconciliation)

ประการที่ ๖ การเจรจาต่อรองและเทคนิคการเจรจา

ทฤษฎี H.L.M. ตามแนวคิดของทฤษฎี H.L.M. ถือว่าเมื่อคู่เจรจาเข้าสู่การเจรจาต่อรองแต่ละฝ่ายจะมีเป้าหมายในการเจรจาต่อรองเป็น ๓ ระดับ คือ

“H” (High) เป็นการบรรลุผลสูงสุดที่วางไว้ ๑๐๐% ในการเจรจา ต่อรอง ซึ่งถือเป้าหมายในอุดมคติ (Ideal Position)

“M” (Medium) เป็นเป้าหมายระดับกลาง ซึ่งแม้ไม่บรรลุเป้าหมายสูงสุด แต่หากได้เป็นหมายระดับกลาง ก็ถือว่าได้บรรลุผล ๗๕%

“L” (Low) เป็นจุดต่ำสุด (Bottom Line) ที่คู่เจรจายอมรับได้ ถือว่าได้ อย่างน้อย ๕๐% และถือเป็นระดับต่ำสุดที่จะยอมรับได้ในการเจรจาต่อรอง หากบรรลุผลต่ำกว่านี้จะไม่ยินยอมตกลงด้วย

การเจรจาต่อรอง (Negotiation)

ความหมายของการเจรจาต่อรอง หรือ Negotiation จึงหมายถึง กระบวนการที่คนสองคนหรือมากกว่าสองคนเจรจาแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน ซึ่งอาจเป็นวัตถุประสงค์ของหรือบริการก็ได้ โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องพยายามหาข้อยุติที่ยอมรับร่วมกัน มีคำศัพท์ ๒ คำที่พบว่า ใช้แทนกันอยู่เสมอคือ คำว่า Negotiation (การเจรจาต่อรอง) กับคำว่า Bargaining (การต่อรอง)

กลยุทธ์ในการเจรจาต่อรอง (Bargaining strategies)

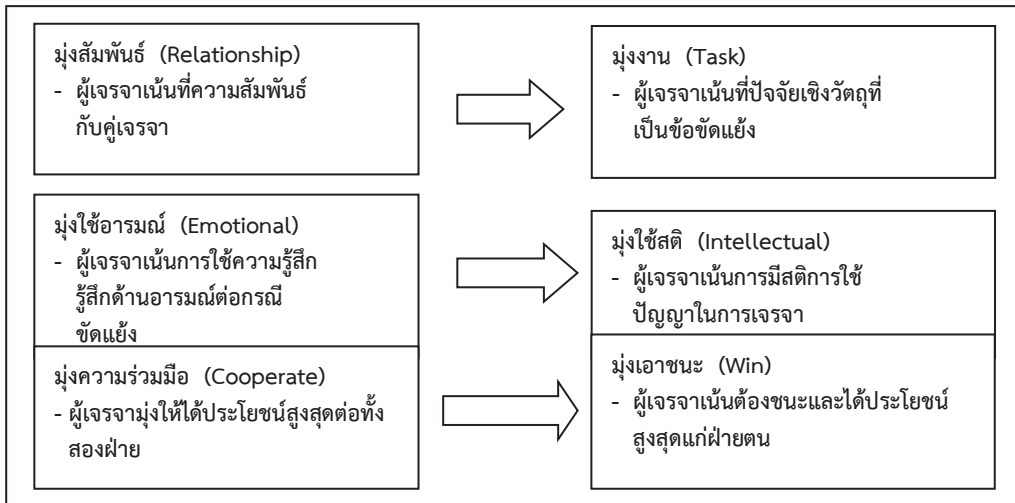
เนื่องจากการเจรจาต่อรองเป็นกลไกที่สำคัญในการแก้ไขข้อขัดแย้งและให้ได้ข้อยุติซึ่งเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการหลายกลุ่มได้ใช้เวลาหลายสิบปีศึกษาค้นคว้าเรื่อง การเจรจาต่อรอง โดยเสนอกลยุทธ์สำคัญดังจะกล่าวต่อไปนี้

๑. กลยุทธ์เฉพาะ (Specific tactics) ผู้เจรจาต่อรองมักใช้กลยุทธ์ของตนเพื่อลดระดับความต้องการของคู่เจรจาฝ่ายตรงข้ามลง (Reduce opponents' aspirations) ด้วยการยื่นข้อมูลเหตุผลให้เห็นว่า คู่เจรจามีโอกาสน้อยมากที่จะสามารถบรรลุเป้าหมายของตน เพราะฉะนั้นจึงขอให้พิจารณารับ

ข้อเสนอจากฝ่ายเราซึ่งพยายามเอื้อประโยชน์ให้มากที่สุดแล้ว หรือชี้ให้เห็นว่าหากฝ่ายตรงกันข้ามไม่ยอมรับข้อเสนอแล้ว ฝ่ายเราก็จำเป็นต้องดึงพันธมิตรรายอื่นที่มีศักยภาพสูงพอเข้ามาแทน เป็นต้น อย่างไรก็ตามกลยุทธ์เช่นนี้ ถ้าหากสร้างแรงกดดันต่อคู่เจรจามาก ก็อาจพบทางตันของการเจรจา และฝ่ายคู่เจรจา ก็อาจหาพันธมิตรใหม่มาร่วมงานได้เช่นกัน แต่ในทางกลับกันถ้าคู่เจรจาเห็นว่า เจ็อนไขผลประโยชน์จากข้อเสนอสูงพอ การเจรจาท่องรองก็บรรลุผล

๒. กลยุทธ์กรอบความคิดในการต่อรอง (Cognitive frames in bargaining) เป็นกลยุทธ์ที่ผู้เจรจาต่อรองใช้วิธีพิจารณาบริบทและผลที่ต้องการจากการต่อรองอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้วนำมาจัดเป็นกลุ่มของกรอบความคิด (Cognitive frames) โดยพิงค์เลย์ (Pinkley, ๑๙๙๐) ได้จัดกรอบความคิดดังกล่าวออกเป็น ๓ มิติ ได้แก่

- (๑) มิติมุ่งสัมพันธ์กับมุ่งงาน (Relationship / Task)
- (๒) มิติมุ่งใช้อารมณ์กับใช้สติ (Emotional / Intellectual) และ
- (๓) มิติมุ่งความร่วมมือกับมุ่งชนะ (Cooperate / Win) ดังภาพต่อไปนี้

กรอบความคิดในการเจรจาต่อรอง (Cognitive Frames in Bargaining)

๓. กลยุทธ์การเน้นข้อยุติแบบชนะ - ชนะแทนแบบชนะ - แพ้ (Win - win versus win - lose orientation) บางทีสิ่งที่สำคัญมากที่สุดของการเจรจาที่ประสบความสำเร็จก็คือ การได้ข้อยุติเป็นที่พอใจทั้งสองฝ่าย วอลตันและแมคเคอร์ซี (Walton and McKersie) เคยเสนอไว้กว่า ๓๐ ปีที่แล้วว่า ผู้ที่ร่วมการเจรจามีข้อยุติที่เป็นทางเลือกสำคัญอยู่สองทาง อย่างแรกคือ มองว่าการเจรจาต่อรองใด ๆ จะต้องมีฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ชนะในขณะที่อีกฝ่ายต้องเป็นผู้แพ้ (Win - lose situations) ส่วนอย่างหลัง

ก็คือ ผู้เข้าร่วมการเจรจาสามารถทำให้ทั้งสองฝ่ายเป็นผู้ชนะ (Win – win situations) กล่าวคือ มองว่าผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายมีความสำคัญเท่าเทียมกัน โดยพยายามให้ได้ผลประโยชน์ที่สูงสุดเท่าที่ทำได้

กระบวนการเจรจาทอรอง (The negotiation process)

รีอบินส์ ได้เสนอรูปแบบกระบวนการเจรจาทอรอง ซึ่งประกอบด้วย ๕ ขั้นตอน ได้แก่

๑. ขั้นเตรียมการและวางแผน (Preparation and planning) ก่อนเริ่มลงมือเจรจาทานต้องทำการบ้านล่วงหน้ามาก่อน โดยต้องตอบคำถามต่อไปนี้ได้อย่างคล่องแคล่วชัดเจน เช่น ข้อขัดแย้งที่เจรจามีลักษณะอย่างไร มีความเป็นมาอย่างไรจึงต้องเกิดมีการเจรจาทานขึ้น มีใครที่เกี่ยวข้องบ้าง และการรับรู้ของแต่ละคนที่มีต่อข้อขัดแย้งนี้เป็นอย่างไรฝ่ายท่านต้องการได้อะไรมากจากการเจรจาทานครั้งนี้ อะไรคือเป้าหมายของท่าน เช่น ถ้าท่านเป็นฝ่ายจัดซื้อของบริษัท เป้าหมายของท่านก็คือต้องสามารถจัดซื้อได้ในราคาต่ำได้ของที่มีคุณภาพเท่าเทียมกัน

๒. ขั้นกำหนดกติกาพื้นฐาน (Definition of ground rules) หลังจากที่ได้วางแผนและกำหนดกลยุทธ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว ท่านก็เริ่มหารือกับฝ่ายตรงข้ามถึงกติกาพื้นฐานและขั้นตอนที่เกี่ยวกับการเจรจาทานว่าจะดำเนินอย่างไร ใครจะเป็นผู้เจรจาทอรอง จะเจรจาทานที่ไหน ข้อจำกัดเรื่องเวลา มีหรือไม่ ถ้ามีจะอย่างไร จะจำกัดประเด็นที่เจรจาทานหรือไม่เพียงใด จะมีวิธีดำเนินการอย่างไรหากการเจรจาทานทางตัน ในขั้นตอนนี้ ทั้งสองฝ่ายอาจแลกเปลี่ยนข้อเสนอหรือความต้องการของฝ่ายตนในเรื่องที่จะเจรจาทานต่อไป

๓. ขั้นทำความเข้าใจและหาเหตุผลสนับสนุน (Clarification and justification) หลังจากทั้งสองฝ่ายได้แลกเปลี่ยนข้อเสนอเบื้องต้นที่เป็นจุดยืนแล้ว ขั้นต่อไปแต่ละฝ่ายจะอธิบาย ขยายความทำความเข้าใจ เสริมแต่ง และหาเหตุผลเพื่อสนับสนุนจุดยืนเดิมของตน ขั้นตอนนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นการเผชิญหน้ากัน แต่ถือเป็นโอกาสที่แต่ละฝ่ายจะได้เรียนรู้ได้ให้การศึกษาหรือได้แจ้งให้ทราบซึ่งกันและกันเกี่ยวกับประเด็นเจรจาทานที่มีความสำคัญอย่างไร และแต่ละฝ่ายจะบรรลุความต้องการของตนได้อย่างไร เป็นขั้นตอนที่ท่านสามารถมอบเอกสารที่สนับสนุนข้อเสนอของท่านให้ฝ่ายตรงข้ามพิจารณา

๔. ขั้นต่อรองและแก้ปัญหา (Bargaining and problem solving) ความสำคัญของกระบวนการเจรจาทอรองก็คือมีทั้งการให้และการรับ (give and take) เพื่อให้ได้ข้อยุติเกิดขึ้น ทั้งสองฝ่ายจำเป็นต้องโอนอ่อนผ่อนปรนซึ่งกันและกันที่ทักษะการเจรจาทอรอง จึงสำคัญมาก กรุณาอ่านข้อเสนอแนะการเพิ่มทักษะการเจรจาทอรองในตอนต่อไป

๕. ขั้นจบการเจรจาและนำสู่การปฏิบัติ (Closure and implementation) ขั้นสุดท้ายของกระบวนการเจรจาทอรองก็คือ การได้ข้อตกลงอย่างเป็นทางการซึ่งจะต้องดำเนินการในรายละเอียด

และจัดทำขึ้นตอนสู่การปฏิบัติต่อไป ตัวอย่างของการเจรจาต่อรองที่พบบ่อย เช่น ข้อตกลงระหว่าง นายจ้างกับลูกจ้าง ข้อตกลงการเช่าทรัพย์สิน ข้อตกลงการซื้อขายอาหาริมทรัพย์บ้านจัดสรร ข้อตกลง การว่าจ้างผู้บริหารระดับสูงของบริษัท เป็นต้น ในแทบทุกกรณีการจบการเจรจาต่อรองด้วยการ ยกมือไหว้อำลาทำนองเดียวกับการจับมือลาของชาติตะวันตก

ประการที่ ๗ การสื่อสารอย่างสันติและการให้อภัย

ต้นกำเนิดความคิด “การสื่อสารอย่างสันติ” ดร.มาร์แชล โรเซนเบอร์ค ซึ่งเป็นผู้คิดค้นการสื่อสาร อย่างสันติขึ้นมา เนื่องจากพบว่าการสื่อสารมีส่วนในการทำให้เกิดความรุนแรงขึ้นได้อย่างมาก

ดร.มาร์แชล โรเซนเบอร์ค พบว่าภาษาที่เราใช้นั้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เขาจึง พัฒนาวิธีการสื่อสารที่สามารถใช้ทั้งการพูดและการฟังขึ้นมา ซึ่งวิธีการนี้ช่วยให้เราเข้าใจกันและกัน ได้อย่างลึกซึ้ง และเปิดโอกาสให้ความกรุณาอันเป็นธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์ได้ผลิบานขึ้นมา

ดร.มาร์แชล โรเซนเบอร์ค เรียกวิธีการสื่อสารแบบนี้ว่า การสื่อสารโดยไร้ความรุนแรง (Non violent communication) ซึ่งคำว่า “ไร้ความรุนแรงนั้น” ได้รับแนวความคิดจากท่านมหาตมะคานธี ผู้นำด้านสันติวิธีของโลก

ขั้นตอนและองค์ประกอบการสื่อสารอย่างสันติ

การสื่อสารอย่างสันตินั้นยังมีขั้นตอนและองค์ประกอบ ๔ อย่าง ที่ชวนให้เราลงมือปฏิบัติอย่าง เป็นรูปธรรมดังต่อไปนี้

๑. การสังเกต การสังเกตคือขั้นแรก มาร์แชลชวนให้เรานึกถึงเหตุการณ์ที่ทำให้เราไม่สบายใจ โดยละวางการตัดสิน การตีความ หรือต่อว่าต่อขานลง โดยให้ลองเล่าเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้น เหมือนตั้งกล้องวิดีโอ เช่น สามีสู้สึกหงุดหงิดที่ภรรยาซอปปิ้งเสื้อผ้ามาเยอะมาก แต่แทนที่จะพูดว่า “คุณนี่ ทำไมเอาแต่ซอปปิ้ง” ให้เปลี่ยนไปพูดว่า “อาทิตย์นี้ ผมเห็นคุณซื้อเสื้อ ๕ ตัว”

๒. ความรู้สึก ความรู้สึกนั้นเป็นสิ่งที่เรามีแต่กำเนิดทั้งความรู้สึกด้านบวกและลบ หากเป็น ความรู้สึกด้านบวก เช่น ดีใจ ภูมิใจ สนุกสนาน สดชื่น มั่นใจ โล่งอก ประทับใจ ฯลฯ นั้นเป็นสัญญาณ ว่าความต้องการบางอย่างในใจเรากำลังได้รับการตอบสนอง แต่ถ้าเป็นความรู้สึกด้านลบ เช่น กังวล โมหะ สับสน อิจฉา หดแรงแงา เบื่อ อาย ฯลฯ นั้นคือสัญญาณไฟแดงที่กำลังบอกว่าจะมีความต้องการ บางอย่างที่ไม่ได้รับการตอบสนอง และเราต้องกลับไปดูแล ฉะนั้นก่อนที่เราจะลงลึกไปถึงความ ต้องการ เราต้องดูเสียก่อนว่าความรู้สึกของเราคืออะไร

๓. ความต้องการ ในการสื่อสารอย่างสันตินั้น ความต้องการมาจากคำว่า Need ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนต่างมีร่วมกัน เป็นพลังขับเคลื่อนภายในตัวเราให้มีชีวิตชีวา ยกตัวอย่างเช่น ความรัก การยอมรับ ความเข้าใจ ความเคารพ มิตรภาพ ความสนุก ความเมตตากรุณา ความมั่งคั่งมั่งมี ประสิทธิภาพ การพักผ่อน ทางเลือก ความหวัง ความปลอดภัยมั่นคง ฯลฯ

๔. การขอร้อง การขอร้องคือขั้นตอนสุดท้ายของการสื่อสารอย่างสันติ ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อเราตระหนักรู้ความต้องการของตัวเองหรือผู้อื่นแล้ว เราจึงหาวิธีการตอบสนองความต้องการนั้นด้วยการขอร้อง

การให้อภัย

“โครงการวิจัยการสร้างความปลอดภัยแห่งชาติ” ของสถาบันพระปกเกล้า ได้ “ถอดบทเรียน” การสร้างความปลอดภัยในต่างประเทศ ๑๐ ประเทศที่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย เกาหลีใต้ โคลัมเบีย ชิลี โบลิเวีย โมร็อกโก เยอรมนี รัสเซีย สหราชอาณาจักร (ไอร์แลนด์เหนือ) อินโดนีเซีย (อาเจะห์) และแอฟริกาใต้ โดยทั้งหมดเป็นประเทศที่มีความขัดแย้งทางการเมืองภายใน โดยคู่ขัดแย้งหลักคือ “รัฐ” กับ “ประชาชน” ในกรณีของเกาหลีใต้ ชิลี โมร็อกโก และเยอรมนีตะวันออก เป็นความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลที่ถูกมองว่าเป็น “เผด็จการ” และต้องการที่จะรักษาอำนาจทางการเมืองของตนเอง กับประชาชนที่เคลื่อนไหวเรียกร้องให้เกิดกระบวนการประชาธิปไตย ที่ต้องการสิทธิเสรีภาพทางการเมืองมากขึ้น

แต่ในกรณีของประเทศแอฟริกาใต้ รัสเซีย อินโดนีเซียในกรณีของอาเจะห์ และสหราชอาณาจักร ในกรณีของไอร์แลนด์เหนือ เป็นความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนที่นอกจากจะรู้สึก “กดทับ” ทางการเมืองแล้ว ยังมีมิติของความแตกต่างทาง “อัตลักษณ์” และ “ชาติพันธุ์” ที่เป็นผู้กุมอำนาจกลุ่มหนึ่งและอยู่ใต้อำนาจอีกกลุ่มหนึ่ง เมื่อจำแนกสาเหตุของความขัดแย้งทั้ง ๑๐ ประเทศ จะได้ดังนี้

สาเหตุของความขัดแย้ง

สหราชอาณาจักร(ไอร์แลนด์เหนือ) ชาวไอริชคาทอลิกซึ่งเป็นคนส่วนน้อยในพื้นที่ที่ถูกเลือกปฏิบัติ ประกอบกับสำนึกความเป็นชาตินิยมไอริช

ชาวเยอรมัน ความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประชาธิปไตยเสรีนิยมกับสังคมนิยมคอมมิวนิสต์

เกาหลีใต้ เรียกร้องความเป็นประชาธิปไตยโดยประชาชนนำไปสู่การปราบปรามจากรัฐบาลทหาร
โมร็อกโก การที่ฝ่ายเรียกร้องประชาธิปไตยถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่องโดยรัฐบาล

โคลอมเบีย ไม่ได้ความเป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและสำนักทางประวัติศาสตร์ของความเป็นรัฐอิสระในอดีต

โบลิเวีย การรู้สึกที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการกระจายทรัพยากรธรรมชาติและอำนาจทางการเมืองโดยผู้มีอำนาจปกครองคือคนเชื้อสายสเปนซึ่งเป็นคนส่วนน้อยในขณะที่คนพื้นเมืองส่วนใหญ่ไม่ได้รับประโยชน์

รวันดา นโยบายจักรวรรดินิยมที่เน้นการแบ่งแยกและการปกครองรวมถึงการปกครองที่ไม่เป็นธรรมจาก ๒ กลุ่มชาติพันธุ์

อินโดนีเซีย(อาแจห์) ไม่ได้ความเป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและสำนักในประวัติศาสตร์ของความเป็นรัฐอิสระในอดีต

ชิลี ความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมืองโดยฝ่ายต่อต้านรัฐบาลทหารได้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรงกว้างขวาง

แอฟริกาใต้ คนผิวดำเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ถูกกีดกันทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคมโดยคนผิวขาวกุมอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ

โดยผลการศึกษาบ่งชี้ว่า ปัญหาความขัดแย้งจะไม่เกิดขึ้นหากกลุ่มที่อยู่ภายใต้อำนาจการปกครองไม่รู้สึกที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกลุ่มผู้มีอำนาจ และไร้ซึ่งอำนาจในการแก้ไขเปลี่ยนแปลง โดยความขัดแย้งได้ขยายตัวเป็นความรุนแรงจากการที่ “ประชาชน” ไม่รู้สึกว่ามีอำนาจ “อธิปไตย” อย่างแท้จริงภายใต้กรอบกติกาแห่งนิติรัฐที่ชอบธรรม

การให้อภัยและการชดใช้ความผิด

เกาหลีใต้

การให้อภัย : มีการอภัยโทษให้ผู้กระทำความผิดหลังจากได้รับโทษแล้วระยะหนึ่ง

การชดใช้ความผิด : ออกรัฐบัญญัติเพื่อหาทางเอาผิดอดีตผู้นำและยกย่องเหตุการณ์

อินโดนีเซีย

การให้อภัย : ปลอ่ยตัวนักโทษการเมืองและผู้ถูกคุมขังซึ่งเกี่ยวข้องกับคดีที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของ GAM โดยคำสั่งประธานาธิบดี ซึ่งไม่รวมถึงคดีที่เป็นอาชญากรรมทั่วไป

การชดใช้ความผิด : ไม่มีกระบวนการสอบสวนการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ

สหราชอาณาจักร

การให้อภัย : ปลอ่ยตัวนักโทษการเมืองที่ถูกตัดสินจำคุกจากการกระทำที่เป็นการก่อการร้าย โดยมีคณะกรรมการอิสระที่รัฐสภาเป็นผู้แต่งตั้งเป็นผู้พิจารณาคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับการปลอ่ยตัว

การชดใช้ความผิด : ตั้งทีมสอบสวนเหตุการณ์ความรุนแรงในอดีตตั้งแต่ปี ๒๕๑๒-๒๕๔๑ เพื่อหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น โดยขณะนี้ยังอยู่ระหว่างการสืบสวน

โคลอมเบีย

การให้อภัย : หากผู้กระทำความผิดในคดีที่รุนแรงได้ผ่านศูนย์ฟื้นฟูอย่างน้อย ๕-๖ ปี โดยสภาพความผิดและจะไม่กลับไปกระทำความผิดอีกจะได้รับการลดโทษโดยการพิจารณาของสำนักงานอัยการสูงสุด

การชดใช้ความผิด : หาผู้กระทำความผิดในคดีที่รุนแรงได้ผ่านการฟื้นฟูอย่างน้อย ๕-๖ ปี โดยสภาพความผิดและจะไม่กลับไปกระทำความผิดอีกจะได้รับการลดโทษโดยการพิจารณาของสำนักงานอัยการสูงสุด

แอฟริกาใต้

การอภัยโทษ : ตั้งคณะกรรมการนิรโทษกรรม

โมร็อกโก

การให้อภัย : ปลอ่ยตัวนักโทษการเมืองที่ถูกคุมขังโดยมิชอบ

การชดใช้ความผิด : ไม่มีการลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำความผิด

เยอรมันนี

การให้อภัย : ไม่มีการนิรโทษกรรมผู้กระทำความผิด

การชดใช้ความผิด : เจ้าหน้าที่รัฐที่เป็นผู้กระทำความผิดถูกฟ้องร้องดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมปกติโดยผู้เสียหาย

ชิลี

การให้อภัย : มีการออกกฎหมายนิรโทษกรรมให้แก่นายพลปิโนเชต์และเจ้าหน้าที่กระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนเพื่อปราบปรามผู้ต่อต้านรัฐบาลโดยผู้นำรัฐบาลเป็นผู้ออกกฎหมายดังกล่าวเอง โดยช่วงที่ยังไม่มีอำนาจ

การชดใช้ความผิด : มีความพยายามจากสังคมชิลีในการดำเนินคดีกับนายพลปิโนเชต์แต่ติดขัดที่ข้อกฎหมายนิรโทษกรรมภายหลังรัฐประหารซึ่งสุดท้ายก็ถูกควบคุมตัวในต่างประเทศด้วยอำนาจของกฎหมายสากลว่าด้วยอาชญากรรมต่อมนุษยชาติและมีการดำเนินคดีตามกระบวนการกฎหมายปกติต่อเจ้าหน้าที่รัฐจำนวนหนึ่งที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน

อภัยทาน : รากฐานของอภัยโทษ และนิรโทษกรรม

ศ.ดร.คณิต วัฒนคร ได้กล่าวว่า “ความผิดบางอย่างที่เกิดขึ้นนั้น อภัยทานย่อมดีกว่าการลงโทษ”^{๑๓} ซึ่งในประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวทางที่ เนลสัน เมนเดลล่า^{๑๔} เคยได้แสดงออกในขณะที่ดำรงตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีที่มาจากจากการเลือกตั้งคนแรกของประเทศแอฟริกาใต้ ที่ได้ออกพระราชบัญญัติ ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการว่าด้วยการแสวงหาความจริงและความปรองดอง จนนำไปสู่การออกพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับต่อความรุนแรงทางการเมืองในประเทศ ซึ่งหนึ่งในกลุ่มคนเหล่านั้น รวมถึง “เนลสัน เมนเดลล่า” ด้วยเช่นกัน ตัวแปรสำคัญก็คือ “การค้นพบความจริง” ที่เกิดขึ้น และยอมรับความจริงทั้งที่เป็นผู้กระทำการ และได้รับผลกระทบจากการทำอย่างใดอย่างหนึ่งจนนำไปสู่การขอโทษ และนิรโทษกรรมในที่สุด อภัยทานเป็นรากฐานของอภัยโทษ และนิรโทษกรรมอย่างไรนั้น ควรที่จะต้องศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคำว่า “อภัยโทษ และนิรโทษกรรม” ในเบื้องต้นก่อน ซึ่งประเด็นนี้ นายสรารัฐ เบญจกุล รองเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ได้อธิบายเอาไว้ที่น่าสนใจว่า

๑. การพระราชทานอภัยโทษ การพระราชทานอภัยโทษ (Pardon or Grace) หมายถึง การยกเว้นโทษให้ทั้งหมด หรือบางส่วน หรือลดหย่อนผ่อนโทษลงไปแก่นักโทษผู้ที่ต้องคำพิพากษา ให้รับโทษนั้นโดยยังถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดและเคยต้องคำพิพากษา การพระราชทานอภัยโทษเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ การต้องโทษจะมีได้ก็โดยคำพิพากษาของศาลซึ่งทำในนามพระมหากษัตริย์ ดังนั้น การพระราชทานอภัยโทษจึงเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ อันนับเนื่องในพระมหากษัตริย์คุณส่วนหนึ่ง การพระราชทานอภัยโทษนั้นจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีผู้ร้องขอหรือถวายเรื่องต่อพระมหากษัตริย์ และใช้เมื่อคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้กระทำความผิดแล้วเท่านั้น ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ที่ได้รับการพระราชทานอภัยโทษนั้นไม่ต้องรับโทษอีกเลยหรือลดโทษให้มีการรับโทษแต่เพียงบางส่วน ทั้งนี้ผลของการพระราชทานอภัยโทษนั้นหาทำให้สิทธิต่างๆ ที่ต้องสูญเสียไปเพราะคำพิพากษากลับคืนมาไม่

๒. การนิรโทษกรรม การนิรโทษกรรม (Amnesty) หมายถึง การที่กฎหมายไม่ถือว่าการกระทำบางการกระทำเป็นความผิด และโทษซึ่งเป็นผลสำหรับกรณีนั้นไม่จำเป็นต้องถูกนำมาบังคับใช้ ซึ่งตามปกติการกระทำได้กล่าวเป็นความผิด หรือเป็นการยกโทษให้ทั้งหมด ทั้งถือเสมือนหนึ่งว่ามีได้เคย

^{๑๓} [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/politics/analysis/๒๐๑๑๒๑๙/๔๒๕๐๕๓> ใน หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ [๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๑]

^{๑๔} [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%A7%E0%B7%A9%E0%B8%87%E0%B8%8B%E0%B8%8A%E0%B8%94%E0%B8%92%E0%B8%93%E0%B8%91%E0%B8%8E%E0%B8%8D%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B8%9A%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%96%E0%B8%90%E0%B8%8C%E0%B8%8B%E0%B8%8A%E0%B8%89%E0%B8%88%E0%B8%87%E0%B8%86%E0%B8%85%E0%B8%84%E0%B8%83%E0%B8%82%E0%B8%81%E0%B8%80%E0%B8%7F%E0%B8%7E%E0%B8%7D%E0%B8%7C%E0%B8%7B%E0%B8%7A%E0%B8%79%E0%B8%78%E0%B8%77%E0%B8%76%E0%B8%75%E0%B8%74%E0%B8%73%E0%B8%72%E0%B8%71%E0%B8%70%E0%B8%6F%E0%B8%6E%E0%B8%6D%E0%B8%6C%E0%B8%6B%E0%B8%6A%E0%B8%69%E0%B8%68%E0%B8%67%E0%B8%66%E0%B8%65%E0%B8%64%E0%B8%63%E0%B8%62%E0%B8%61%E0%B8%60> ใน ประวัติของเนลสัน เมนเดลล่า [๗ พฤษภาคม ๒๕๕๕]

ต้องโทษนั้นมาเลยคือ “ให้ลืมความผิดนั้นเสีย” ผลของการนิรโทษกรรมนั้นมุ่งโดยตรงไปที่การกระทำผิดนั้นเอง ซึ่งถือว่าไม่เป็นการผิดกฎหมาย เมื่อเป็นเช่นนี้ความผิดซึ่งจะตกไปยังตัวบุคคลผู้กระทำความผิดนั้นย่อมต้องถูกลบล้างตามไปด้วย นิรโทษกรรมนั้นเป็นการกระทำโดยฝ่ายนิติบัญญัติคือรัฐสภา จะต้องออกเป็น “พระราชบัญญัติ” ทั้งนี้เพราะว่าเมื่อการนิรโทษกรรมเป็นการถือเสมือนหนึ่งว่า ผู้กระทำความผิดนั้นๆ มิได้กระทำความผิดเลยก็เท่ากับเป็นการลบล้างกฎหมายฉบับก่อนๆ ซึ่งเป็นการออกกฎหมายย้อนหลัง (Non-Retroactive) แต่เป็นการย้อนหลังที่ให้คุณแก่ผู้กระทำความผิดจึงสามารถบังคับใช้ได้ ดังนั้น จึงควรให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติคือรัฐสภาเป็นผู้ออก

บรรณานุกรม

คะเนิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ. แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ : ปัญหา อุปสรรค และทางออก. กรุงเทพมหานคร: ธรรมดาเพลส, ๒๕๕๕.

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. รายงานผลการตรวจสอบเพื่อมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย กรณีเหตุการณ์ชุมนุมของกลุ่ม นปช.. ระหว่างวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๓ ถึงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓. ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๕.

โคทม อารียา. “การส่งเสริมสันติวิธี”. เอกสาร ๓๐ ปี ๑๔ ตุลา. จดหมายข่าวประชาชน. ฉบับที่ ๓, ๑ ตุลาคม ๒๕๕๖: ๒๓-๒๕.

เจมส์โค โค, ผู้เขียน, วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ, ผู้แปล. คู่มือการเพิ่มพลังความสามารถกระบวนการจัดการข้อพิพาท. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๕.

ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์, ผู้แปล. อัตชีวประวัติ ขององค์ทะไลลามะ: อีสราภาพในการลี้ภัย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น, ๒๕๓๘.

ฉันทนา บรรพศิริโชติ. ความขัดแย้งในสังคมไทย: ช่องว่างของการรับรู้และความเข้าใจในความขัดแย้งในสังคมไทยยุควิกฤติเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คบไฟ, ๒๕๕๒.

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. “การวิจัยสันติภาพ: ข้อพิจารณาเชิงวิพากษ์”. วารสารวิจัย. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ ก.ค. - ธ.ค. ๒๕๒๙.

_____ ทำทนายทางเลือก : ความรุนแรง และการไม่ใช่ความรุนแรง. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง,

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล. ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy). กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๘.

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. “ปัญญาสคมภัก : ค่านิยมแห่งชาติต่อการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสร้างความ
 ประดอง”. สารนิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

_____. “รูปแบบการจัดการความขัดแย้งโดยพุทธสันติวิธี กรณีศึกษาวิเคราะห์ลุ่มแม่น้ำตาช้าง
 จ.เชียงใหม่”. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ-
 ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

พุทธทาสภิกขุ. สันติภาพของโลก. กรุงเทพมหานคร:ธรรมทานมูลนิธิ, ๒๕๓๑.

ไพโรจน์ ชัยนาม. สถาบันการเมืองและกฎหมายรัฐธรรมนูญ ภาค ๒ ระบบการเมืองที่สำคัญ. กรุงเทพ-
 มหานคร: สารศึกษาการพิมพ์, ๒๕๒๔.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์
 จำกัด, ๒๕๔๖.

อัลวิน ทอพเลอร์. สงครามและสันติภาพแห่งศตวรรษที่ ๒๑. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร :
 นานมีบุ๊คส์, ๒๕๔๓.

Walpola Sri Rahula, ผู้เขียน, ชูศักดิ์ ทิพย์เกษร และคณะ, ผู้แปล, What The Buddha Taught.
 พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

Webster’s dictionary. “conflict”. [http://www.merriam-webster.com/dictionary/conflict-](http://www.merriam-webster.com/dictionary/conflict-March)
 March 2013.

Webster’ New College Dictionary bosston. New York: Houghton mifflin company, 1995.